Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi
Lənkəran Dövlət Universiteti

Təsdiq edirəm
Tədris məsələləri üzrə prorektor v.i.e:
______ dos. Zaur Məmmədov
"09" 09 2025-ci il

Fənn sillabusu

İxtisas: 060101 Azərbaycan dili və ədəbiyyatının tədrisi metodikası və metodologiyası
Fakültə: Filologiya və ibtidai təhsil
Kafedra: Azərbaycan dili və ədəbiyyatı
I.Fənn haqqında məlumat:
Fənnin adı: S/f (Azərbaycan siyasi mühacirət ədəbiyyatı) Fənn üzrə proqram: "Azərbaycan mühacirət ədəbiyyatı" Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi Elmi-metodik Şurasının "Azərbaycan dili və ədəbiyyatı" bölməsinin __ nömrəli iclas protokolu ilə təsdiq edilmişdir. Bakı-2022
I.Fənn haqqında məlumat:
Kodu: MİF-B05.2
Tədris ili: II (2025-2026). Semestr III
Tədris yükü cəmi: Auditoriya saatı 30 (Mühazirə 15 saat, Seminar 15 saat)
Tədris forması: Əyani
Tədris dili: Azərbaycan dili
AKTS üzrə kredit: 5
I Saat:
Müəllim haqqında məlumat:
Adı, soyadı, elmi dərəcəsi və elmi adı: Abid Həmid oğlu Tahirli, fil.e.d., prof.
Məsləhət günləri və saatı: həftənin IV, V günləri, saat: 9-dan 12-dək.
E-mail ünvanı: habidtahirli@gmail.com
Kafedranın ünvanı: Lənkəran şəhəri, Əli Məmmədov küçəsi - 40 , 2 saylı tədris korpusu
III.Tövsiyə olunan dərslik, dərs vəsaiti və metodik vəsaitlər:
1.V.Sultanlı "Azərbaycan mühacirət ədəbiyyatı",Bakı,1998
2."Müasir Azərbaycan ədəbiyyatı",II cild,Bakı,2007
3. Mirhüseyn Abbas. Azərbaycan ədəbiyyatı tarixi. Bakı,2018.
4.N.Cabbarlı "Mühacirət və klassik ədəbi irs",Bakı,2001
5.Abdullayev Bəhlul,Y.V.Çəmənzəminli,Bakı,1994
6.Həsənova Şəlalə,"Mühacirət irsimizdən səhifələr",Bakı,1994
7.Hüseynova Ülviyyə,"Ə.Ağaoğlunun ədəbi-tənqidi görüşləri",Bakı,2006
IV. Prerekvizitlər: Fənnin tədrisi üçün öncədən başqa fənninin tədrisi vacib deyil.
V. Korekvizitlər: Bu fənnin tədrisi ilə eyni vaxta başqa fənlərin də tədris olunmasına zərurət yoxdur.
VI. Fənnin təsviri və məqsədi: Mühacirət anlayışının millətin, dövrün siyasi durumu ilə bağlılığı, mühacirət ədəbiyyatın vahid ədəbiyyatın tərkib hissəsi kimi olması, milli azadlıq hərəkatının mühacirət ədəbiyyatına yeni mənəvi dəyərlər yaratması, onun ayrı-ayrı nümayəndələrinin irsinin ortaya çıxarılması və öyrənilməsi günün vacib tələbi kimi ortaya çıxır.
VII. Davamiyyətə verilən tələblər: Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2025-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmır, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.
VIII. Qiymətləndirmə:
Tələbələrin biliyi 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində , 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal seminar və laboratoriya dərslərində fəaliyyətinə, 30 bal kollokviumların nəticələrinə görə. Əgər fənn üzrə həm seminar və həmdə laboratoriya varsa onda 10 bal seminara, 10 bal isə laboratoriyaya görə verilir.

Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2025-cü il tarixli qərarina uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzər alınır.

İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir. Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

- 10 bal- tələbə keçilmiş material dərindən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəflidir.
- 9 bal-tələbə keçilmiş material tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam aça bilir.
- 8 bal-tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;
- 7 bal- tələbə keçilmiş material başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandıra bilmir
- 6 bal- tələbənin cavabı əsasən düzgündür.
- 5 bal-tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir.
- 4 bal- tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir;
- 3 bal- tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandıra bilmir;
- 1-2 bal- tələbənin mövzudan qismən xəbəri var.
- 0 bal- suala cavab yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladığı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semester ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunmur. Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında)

№	Bal	Qiymət	
		Sözlə	Hərflə
1.	91-100	Əla	A
2.	81-90	Çox yaxşı	B
3.	71-80	Yaxşı	C
4.	61-70	Kafi	D
5.	51-60	Qənaətbəxş	E
6.	50 və ondan aşağı	Qeyri-kafi	F

IX. Davranış qaydalarının pozulması: *Tələbə Universitetin daxili nizam –intizam qaydalarını pozduqda mövcud qanunvericilik çərçivəsində müvafiq tədbir görüləcəkdir.*

X. Təqvim mövzu planı: *Mühazirə 15 saat, Seminar 15 saat,* ***Cəmi:30***

№	Keçirilən mühazirə məşğələlərinin məzmunu	Müh	Tarix
1	**I mövzu: Kursun predmeti, məqsəd və vəzifələri.** **Plan:** 1. Azərbaycan mühacirəti: formalaşma mərhələləri, missiyası və tarixi xidmətləri. 2.Azərbaycan mühacirət ədəbiyyatının təşəkkülü, inkişaf meylləri və əsas ideya istiqaməti. 3. Mühacirət ədəbi irsinin yaradıcıları, mühacirət ədəbiyyatının ideya istiqaməti. 4. Janrlar, üslub və sənətkarlıq məsələləri. **Mənbə: Tövsiyə olunan dərslik, dərs vəsaiti və metodik vəsaitlər.**	2	
2	**II mövzu. Azərbaycan mühacirət poeziyası** **Plan:** 1.Mühacirət poeziyasının görkəmli simaları. 2. Mühacirət poeziyası istiqlal uğrunda mücadilədə. 3. Mühacirət poeziyası nümunələrinin aktuallığı. **Mənbə: Tövsiyə olunan dərslik, dərs vəsaiti və metodik vəsaitlər.**	2	
3	**III mövzu. Azərbaycan mühacirət ədəbiyyatşünaslığı.** **Plan:**	2	

	1.Mühacirət ədəbiyyatşünaslığında Məhəmməd Əmin Rəsulzadə, Mirzə Bala Məhəmmədzadə, Əhməd Cəfəroğlu, Əbdülvahab Yurdsevər, Süleyman Təkinər, Səlim Rəfiq kimi görkəmli simalarının tədqiqatlarının metodoloji prinsipləri və əsas predmeti. 2. Milli mühacirət ədəbiyyatşünaslığın çağdaş ədəbi-elmi nəzəri fikirlə harmoniyası. **Mənbə: Tövsiyə olunan dərslik, dərs vəsaiti və metodik vəsaitlər.**		
4	**IV mövzu: Azərbaycan mühacirətinin bədii nəsri.** **Plan:** 1.Mühacirət nəsri örnəklərində milli istiqlal hərəkatının inikası, azərbaycanlıların soyqırımı, totalitar sovet rejiminin ifşası, vətəndaş cəmiyyəti probleminin bədii-fəlsəfi dərki. 2. Vətənə məhəbbət, istiqlal uğrunda mücadilə milli-mənəvi dəyərlərə sədaqət bu əsərlərin başlıca ideyası kimi. 3. M.B.Məhəmmədzadənin "Vətən qaldı" hekayəsi mühacirət ədəbiyyatının parlaq numunəsi kimi. 4. Hekayələrin dili, üslubu, sənətkarlıq problemləri. **Mənbə: Tövsiyə olunan dərslik, dərs vəsaiti və metodik vəsaitlər.**	2	
5	**V mövzu. Azərbaycan mühacirət publisistikası.** **Plan:** 1.Mühacirət publisistikasının digər publisistik nümunələrdən oxşar və fərqli cəhətləri. 2.Mühacirət publisistikası nümunələri, onların ideya istiqaməti, başlıca mövzusu. ("Yeni Qafqasya" dərgisində publisistik nümunələr- "İran xatirələri". "Bugünün xatirəsi", "İstiqlal mücadiləsindən bir xatirə. Xatirə dəftərindən bir yarpaq" əsərləri əsasında). **Mənbə: Tövsiyə olunan dərslik, dərs vəsaiti və metodik vəsaitlər.**	2	
6	**VI mövzu: Azərbaycan mühacirət dramaturgiyası.** **Plan:** 1.Abay Dağlının "Əsir ruhlar", "Füzuli", "Okullular", "Sakarya", "Atatürk", "Sakarya çetesi", "Malazgirtdən Sakaryaya", "Sakaryada 22-ci gün", "Albay", "Dədə Qorqud" kimi pyeslərinin mövzusu, ideya istiqaməti. 2. Pyeslərdə milli, mənəvi, mədəni, tarixi dəyərlər, istiqlal savaşı, istiqlal qəhrəmanlarının həyatı. İstər tarixi, istər müasir mövzularda A.Dağlı dövrün tələblərini və milli maraqları məharətlə ön plana çəkir. Vətənə məhəbbət, millətə xidmət onun əsərlərinin başlıca ideyasıdır! 3.Teymur Atəşlinin "Tuzaq" pyesi Stalin rejimini, repressiyanı ifşa edən dram əsəri kimi. Pyesin məzmunu, ideyası, süjeti və digər komponentlərinin təhlili. **Mənbə: Tövsiyə olunan dərslik, dərs vəsaiti və metodik vəsaitlər.**	2	
7	**VII mövzu. Ə.Ağoğlunun "Sərbəst firqə xatirələri" və "67 il sonra" memuarları.** **Plan:** 1.Əsərlərin məzmunu, ideyası. 2."Sərbəst firqə xatirələri"ndə Türkiyənin 1920-ci illərin sonu - 30-cu illərin əvvəllərindəki daxili siyasi vəziyyəti. Türkiyənin siyasi həyatında Ə.Ağaoğlunun mövqeyi. 3."Sərbəst firqə xatirələri" ndə demokratik dəyərlər, insan haqları. 4.Memuarda Əhməd bəyin partiya quruculuğu sahəsində fəaliyyəti. Əhməd bəy- Atatürk münasibərləri. 5.Ə.Ağaoğlunun "Altmış yeddi il sonra" memuarında Şuşanın təsviri, milli-mənəvi dəyərlər, Vətənə məhəbbət, doğma yurda bağlılıq. 6.Avtobioqrafik səciyyə daşıyan "Altmış yeddi il sonra" əsərində Ə.Ağaoğlunun tərcümeyi-halı. **Mənbə: Tövsiyə olunan dərslik, dərs vəsaiti və metodik vəsaitlər.**	2	
8	**VIII mövzu: Məhəmməd Altunbayın "Azadlığa uçan türk" memuarı.**	1	

	Plan: 1.Məhəmməd Altunbayın qısa tərcümeyi halı. 2.Əsərin ideya, məzmunu. 3.Memuarda erməni cinayətlərinin ifşası. 4.Mövzunun aktuallığı. **Mənbə: Tövsiyə olunan dərslik, dərs vəsaiti və metodik vəsaitlər.**		

№	Keçirilən seminar məşğələlərinin məzmunu	Sem	Tarix
1	**I mövzu: Kursun predmeti, məqsəd və vəzifələri.**	2	
2	**II mövzu. Azərbaycan mühacirət poeziyası**	2	
3	**III mövzu. Azərbaycan mühacirət ədəbiyyatşünaslığı.**	2	
4	**IV mövzu: Azərbaycan mühacirətinin bədii nəsri.**	2	
5	**V mövzu. Azərbaycan mühacirət publisistikası.**	2	
6	**VI mövzu: Azərbaycan mühacirət dramaturgiyası.** **Plan:**	2	
7	**VII mövzu. Ə.Ağoğlunun "Sərbəst firqə xatirələri" və "67 il sonra" memuarları.**	2	
8	**VIII mövzu: Məhəmməd Altunbayın "Azadlığa uçan türk" memuarı.**	1	

XI. Fənn üzrə tələblər, tapşırıqlar:

Tələbə "Azərbaycan siyasi mühacirət ədəbiyyatı" fənni ilə bağlı biliklərə yiyələnməli, bu ədəbiyyatın inkişaf yolunun mərhələlərini xarakterizə etməli,bu sahədə çap olunmuş metodik ədəbiyyatları oxuyub öyrənilməlidir.

XII. Fənn üzrə təlimin nəticələri:

-Təhsilalanlar mühacirət anlayışının millətin, dövrün siyasi durumu ilə bağlılığını müəyyən edir.

-Mühacirət ədəbiyyatın vahid ədəbiyyatın tərkib hissəsi kimi olmasını bilir.

-Milli azadlıq hərəkatının mühacirət ədəbiyyatına yeni mənəvi dəyərlər yaratması, onun ayrı-ayrı nümayəndələrinin irsinin ortaya çıxarılmasını mənimsəyir.

XIII. Tələbələrin fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi:

XIV: Kollekvium sualları:

I Kollokvium sualları

1. Kursun predmeti, məqsəd və vəzifələri.
2. Azərbaycan mühacirəti: formalaşma mərhələləri, missiyası və tarixi xidmətləri.
3. Azərbaycan mühacirət ədəbiyyatının təşəkkülü, inkişaf meylləri və əsas ideya istiqaməti.
4. Mühacirət ədəbi irsinin yaradıcıları, mühacirət ədəbiyyatının ideya istiqaməti.
5. Janrlar, üslub və sənətkarlıq məsələləri.
6. Mühacirət poeziyasının görkəmli simaları (Əmin Abid, Almas İldırım, Kərim Yaycılı, Alazan Baycan , Teymur Atəşli timsalında).
7. Mühacirət poeziyası istiqlal uğrunda mücadilədə.
8. Mühacirət poeziyası nümunələrinin aktuallığı.
9. Mühacirət ədəbiyyatşünaslığı və onun tanınmış nümayəndələri.
10. Mühacirət ədəbiyyatşünaslığın çağdaş ədəbi-elmi nəzəri fikirlə harmoniyası

II Kollokvium sualları

1. Abay Dağlının dram əsərləri.
2. Teymur Atəşlinin "Tuzaq" pyesi.
3. Azərbaycan mühacirət publisistikası: ideya-istiqaməti, mövzusu, dili, üslubu, sənətkarlıq problemləri.

4. Azərbaycan mühacirətinin bədii nəsri: ideya-istiqaməti, mövzusu, dili, üslubu, sənətkarlıq problemləri.
5. Məhəmməd Altunbayın "Azadlığa uçan türk" memuarı.
6. Ə.Ağaoğlunun "Altmış yeddi il sonra" memuarı.
7. Ə.Ağoğlunun "Sərbəst firqə xatirələri".
8. Abay Dağlı pyeslərinin mövzusu, ideya istiqaməti.
9. Mühacirət publisistikası nümunələri, onların ideya istiqaməti, başlıca mövzusu. ("İran xatirələri". "Bugünün xatirəsi", "İstiqlal mücadiləsindən bir xatirə. Xatirə dəftərindən bir yarpaq" əsərləri əsasında).
10. M.B.Məhəmmədzadənin "Vətən qaldı" hekayəsi mühacirət ədəbiyyatının parlaq numunəsi kimi.

XV. İmtahan sualları:

1. Kursun predmeti, məqsəd və vəzifələri.
2. Azərbaycan mühacirəti: formalaşma mərhələləri, missiyası və tarixi xidmətləri.
3. Azərbaycan mühacirət ədəbiyyatının təşəkkülü, inkişaf meylləri və əsas ideya istiqaməti.
4. Mühacirət ədəbi irsinin yaradıcıları, mühacirət ədəbiyyatının ideya istiqaməti.
5. Janrlar, üslub və sənətkarlıq məsələləri.
6. Mühacirət poeziyasının görkəmli simaları (Əmin Abid, Almas İldırım, Kərim Yaycılı, Alazan Baycan , Teymur Atəşli timsalında).
7. Mühacirət poeziyası istiqlal uğrunda mücadilədə.
8. Mühacirət poeziyası nümunələrinin aktuallığı.
9. Mühacirət ədəbiyyatşünaslığı və onun tanınmış nümayəndələri.
10. Mühacirət ədəbiyyatşünaslığın çağdaş ədəbi-elmi nəzəri fikirlə harmoniyası
11. Abay Dağlının dram əsərləri.
12. Teymur Atəşlinin "Tuzaq" pyesi.
13. Azərbaycan mühacirət publisistikası: ideya-istiqaməti, mövzusu, dili, üslubu, sənətkarlıq problemləri.
14. Azərbaycan mühacirətinin bədii nəsri: ideya-istiqaməti, mövzusu, dili, üslubu, sənətkarlıq problemləri.
15. Məhəmməd Altunbayın "Azadlığa uçan türk" memuarı.
16. Ə.Ağaoğlunun "Altmış yeddi il sonra" memuarı.
17. Ə.Ağoğlunun "Sərbəst firqə xatirələri".
18. Abay Dağlı pyeslərinin mövzusu, ideya istiqaməti.
19. Mühacirət publisistikası nümunələri, onların ideya istiqaməti, başlıca mövzusu. ("İran xatirələri". "Bugünün xatirəsi", "İstiqlal mücadiləsindən bir xatirə. Xatirə dəftərindən bir yarpaq" əsərləri əsasında).

20. M.B.Məhəmmədzadənin "Vətən qaldı" hekayəsi mühacirət ədəbiyyatının parlaq numunəsi kimi.

"**S/f (Azərbaycan siyasi mühacirət ədəbiyyatı)**" fənninin sillabusu 060101 "**Azərbaycan dili və ədəbiyyatı tədrisinin metodikası və metodologiyası**" ixtisaslaşması (proqramı) üzrə tədris planı və fənn proqramı əsasında tərtib edilmişdir. "**Azərbaycan dili və ədəbiyyat**" kafedrasının 9 sentyabr 2025-ci il tarixli iclasında təsdiq olunmuşdur (Protokol № 01).

Kafedra müdiri: **dos.Q.İ.Rufullayev**

Fənn müəllimi: **prof.A.H.Tahirli**